

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

Natura 2000-områdets namn och områdeskod
Tämnaren Öst, SE0210278 och Tämnaren Väst, SE0210361

Områdestyp och skyddsstatus

SAC (Särskilt bevarandeområde enligt EU:s art- och habitatdirektiv) och SPA (enligt EU:s fågeldirektiv).

Mindre delar av **Tämnaren Öst** ingår i naturreservaten Långnäset och Iggelbo. Regeringen godkände utpekande av området i juli 2000. Tidigare bevarandeplanen fastställdes av Länsstyrelsen i mars 2009.

En stor del av **Tämnaren Väst** ingår i naturreservatet Aspnäs. Regeringen godkände utpekande av området i juni 2001. Tidigare bevarandeplanen fastställdes av Länsstyrelsen i december 2005.

Denna bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen den 31 mars 2017.

Områdets storlek

Tämnaren Öst: 1 837,5 ha
Tämnaren Väst: 2 193,8 ha

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Tämnaren Öst

<u>Kod</u>	<u>Namn</u>	<u>Areal</u>
3150	Naturliga näringsrika sjöar	1554,70 ha (1747,1 ha regeringsanmält)
6410	Fuktängar	240,76 ha (29,23 ha regeringsanmält)
9010	*Taiga	31,10 ha
9080	*Lövsumpskogar	2,45 ha
91D0	*Skogsbevuxen myr	8,44 ha
91E0	*Svåmlövskog	3,83 ha

Tämnaren Väst

<u>Kod</u>	<u>Namn</u>	<u>Areal</u>
3150	Naturliga näringsrika sjöar	1859,89 ha (1951,9 ha regeringsanmält)
6270	*Silikatgräsmarker	3,38 ha
6410	Fuktängar	108,89 ha (17,99 ha regeringsanmält)
9010	*Taiga	37,21 ha
9020	*Nordlig ädellövskog	13,81 ha
9070	Trädklädd betesmark	10,84 ha

* Bevarandet av naturtypen har hög prioritet inom EU.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

Naturtypernas utbredning visas på kartor, bilaga 1 (Tämnaren Öst) och bilaga 2 (Tämnaren Väst).

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivets bilaga 2

- 1042 Citronfläckad kärrtrollslända (*Leucorrhinia pectoralis*) (ej regeringsanmäld)
- 1386 Grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*) (ej regeringsanmäld)

Ingående arter enligt fågeldirektivets bilaga 1

- A007 Svarthakedopping (*Podiceps auritus*)
- A021 Rördrom (*Botaurus stellaris*)
- A038 Sångsvan (*Cygnus cygnus*)
- A068 Salskrake (*Mergus albellus*)
- A072 Bivråk (*Pernis apivorus*)
- A075 Havsörn (*Haliaeetus albicilla*) (ej regeringsanmäld)
- A081 Brun kärrhök (*Circus aeruginosus*)
- A094 Fiskgjuse (*Pandion haliaetus*) (ej regeringsanmäld)
- A119 Småfläckig sumphöna (*Porzana porzana*)
- A122 Kornknarr (*Crex crex*)
- A127 Trana (*Grus grus*)
- A166 Grönbena (*Tringa glareola*)
- A190 Skräntärna (*Sterna caspia*)
- A193 Fisktärna (*Sterna hirundo*)
- A197 Svarttärna (*Sterna niger*)
- A217 Sparvuggla (*Glaucidium passeridum*)
- A220 Slaguggla (*Strix uralensis*)
- A236 Spillkråka (*Drycopus martius*)
- A239 Vitryggig hackspett (*Dendrocopos leucotos*)
- A320 Mindre flugsnappare (*Ficedula parva*)
- A338 Törnskata (*Lanius collurio*)
- A379 Ortolansparv (*Emberiza hortulana*)

Övriga arter av våtmarksfåglar för vilka Tämnaren utgör en viktig rast- och/eller häckningslokal:

- A036 Knölsvan (*Cygnus olor*)
- A039 Sädgås (*Anser fabalis*)
- A043 Grågås (*Anser anser*)
- A050 Bläsand (*Anas penelope*)
- A051 Snatterand (*Anas strepera*)

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16

511-3929-16

Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)

0360-02-054 (Iggelbo)

0331-02-177 (Aspnäs)

- A055 Årta (*Anas querquedula*)
- A056 Skedand (*Anas clypeata*)
- A059 Brunand (*Aythya ferina*)
- A070 Storskrake (*Mergus merganser*)
- A160 Storspov (*Numenius arquata*)
- A179 Skrattmås (*Larus ridibundus*)

Ägarförhållanden

Staten samt privata ägare.

Kommun

Heby, Uppsala och Tierp.

Översiktlig beskrivning av området

Tämnaren är, tillsammans med den sammanhängande och söder om liggande Sörsjön, en av landets finaste fågelsjöar och är utsedd till riksintresse för naturvården. Sjöarna är uppdelade på två Natura 2000-områden; Tämnaren öst i Uppsala och Tierps kommun samt Tämnaren Väst i Heby kommun.

I området Tämnaren Öst ingår två naturreservat; en mycket liten del av reservatet Iggelbo i Tierps kommun samt hela reservatet Långnäset i Uppsala och Tierps kommun. Dess yta utgör dock endast en mindre del av Natura 2000-området. Dessutom har huvuddelen av den mark som ägs av Bergvik Skog på Tämnarens östra strand idag naturvårdsavtal för vittryggig hackspett tecknat med Skogsstyrelsen. Förutom dessa regleringar är dock större delen av Tämnaren Östs areal är oskyddad. Tämnaren Väst består av naturreservatet Aspnäs samt västra delen av sjöarna Tämnaren och Sörsjön. I sydost ingår även strandskogen längs sjöarnas kant.

Tämnaren tillförs vatten främst från Harboån till den södra delen via Sörsjön samt via Lindbrobäcken, Åbyån och andra mindre bäckar och diken. Avrinningsområdet utgörs av 61 % skogsmark, 24 % åker- och ängsmark, 9 % våtmark och 6 % sjöar. Den dominerande jordarten i avrinningsområdet är morän och jordtäckte saknas helt på ganska stora ytor. Avvattningen av sjön sker mot NO via Tämnarån.

Sjön Tämnaren har stor betydelse som vattenmagasin för uttag av dricksvatten. Både Tierps och Uppsala kommun hämtar vatten ur Tämnarån, men detta torde inte påverka områdets bevarandevärden så länge strandzonernas mosaik och vattenfluktuationerna inte påverkas.

Tämnaren har länge varit känd som en högklassig fågelokal. Det gäller både häckande och rastande fåglar av många arter. Flera fågelarter med högt skyddsvärde häckar i anslutning till sjön. Det gäller exempelvis rödröm, årta, brunand och

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

svarttärna. På sensommaren ses ofta skrântärna fiskande i sjön och senare, i september och oktober, rastar stora mängder med grågäss, tranor och änder. Sörsjön är mycket grund och mindre till ytan. Klarvattenytan har en rik och varierad vegetationsstruktur som gynnar våtmarksfåglar knutna till denna miljö. De tidigare strandängar som till stor del omgav Sörsjön har idag vuxit igen och vassen expanderar in på land samtidigt som buskar och träd breder ut sig. Trots bristen på strandäng har Sörsjön, liksom Tämnaren, höga naturvärden som fågelsjö. Bl.a. finns här en stor skrattmåskoloni. Andra arter som kan nämnas är förekomst av svarttärna, rördrom, årta, snatterand och skedand. En restaurering av strandängarna vid Sörsjön är önskvärt och skulle ytterligare öka sjöns värde som fågellokal.

Landarealen i naturreservatet Aspnäs består till största delen av öppna, tidvis översvämmade och till stor del kreatursbetade, strandängar. Mindre partier med åker finns också.

Det finns två kända fornlämningar inom området Tämnaren Väst. Dessa består av en minnessten och en så kallad hägnadsvall. Området ligger inom bevarandeprogram för odlingslandskapens natur- och kulturmiljövärden samt delvis inom Kulturminnesvårdsprogram (KMV) för Aspnäs i Heby kommun.

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet med Natura 2000-område Tämnaren Öst och Tämnaren Väst är att bevara eller återställa gynnsamt tillstånd för de prioriterade bevarandevärden som anges nedan. Även prioriterade bevarandeåtgärder anges nedan.

Länsstyrelserna ska enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ta fram bevarandesyften för alla Natura 2000-områden. Bevarandesyftet används tillsammans med beskrivningarna av områdets livsmiljöer och arter vid tillståndsprovningar som rör området, enligt 7 kap 28a – 29§§ miljöbalken.

Bevarandesyftet ger även vägledning om hur myndigheterna behöver arbeta för att prioritera Natura 2000-områden i det fortsatta skyddsarbetet enligt 7 kap. 27 § miljöbalken och 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Prioriterade bevarandevärden:

- Naturtyperna naturligt näringsrika sjöar, fuktängar, taiga, lövsumpskogar och svämlövskog (Tämnaren Öst).
- Naturtyperna naturligt näringsrika sjöar, silikatgräsmarker, fuktängar, taiga, nordlig ädellövskog och trädklädd betesmark (Tämnaren Väst).
- Arten citronfläckad kärrtrollslända.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

- Arter inom fågeldirektivet: rördrom, sångsvan, brun kärrhök, fiskgjuse, småfläckig sumphöna, kornknarr, trana, grönbena, fisktärna, svarttärna, sparvuggla, spillkråka och törnskata.
- Övriga arter av våtmarksfåglar för vilka Tämnaren utgör en viktig rast- och/eller häckningslokal: sädgås, bläsand, snatterand, brunand, åрта, skedand, storskrake och skrattnås.

Motivering: Grund, eutrof sjö med omgivande våtmarker och alluviala ängar. Värdefull sjö för fåglar, både som häckningsområde och som rastlokal för migrerande fåglar. Kulturlandskap med åkermark och betesmark runt sjön.

Prioriterade bevarandeåtgärder:

- Stor naturvårdshänsyn ska tas vid avverkning av skogarna i anslutning till området. Skydda avverkningshotade områden med Biotopskydd eller Naturvårdsavtal.
- All död ved ska sparas i området.
- Lövträd ska gynnas i området.
- Gamla, grova och vidkroniga träd ska hållas fria från igenväxningsvegetation. Riktigt grova granar kan stå kvar för att gynna granbarkgnagaren.
- Naturtyperna lövsumpskogar och svämlövskog ska översvämmas regelbundet, liksom fuktängarna.
- Røj sly och återinför slätter eller bete på Sörsjöns fuktäng. För en stor del av fuktängarna i området gäller att marken vid vegetationssäsongens slut regelbundet ska vara väl avbetad, det vill säga betestrycket ska vara så kraftigt att ingen förna ansamlas på marken. För att fuktängarna ska kunna fungera som rastplatser för fåglarna krävs att de översvämmas regelbundet.
- Värna om föryngringen av ädellövträden i området Tämnaren Väst. Om föryngringsbehovet kräver måste lämpligt skydd av viktiga föryngringsträd övervägas.
- Åtgärder kan behövas för att minska beståndet av mink.
- Fågelskären ska regelbundet röjas från igenväxningsvegetation.
- En vassbård ska lämnas runt de öar som har vass.

Beskrivning av naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet

3150 – Naturligt näringsrika sjöar (totalt 3 414,59 ha)

Sjön Tämnaren är en mycket näringsrik slättlandssjö med måttligt färgat vatten och god buffertkapacitet. Medeldjupet är ca 1,3 meter och sjön är sällan temperaturskiktad. Vattnet är ofta grumlat av uppvirvlande bottensediment. Sjön omges till stor del av vassbälten. Naturtypen har avgränsats mot terrestra naturtyper av medelvattenlinjen och stora områden med vass har därför klassats som annan

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16

511-3929-16

Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)

0360-02-054 (Iggelbo)

0331-02-177 (Aspnäs)

naturtyp. Sjön har sänkts i etapper, sammanlagt en och en halv meter, vilket har orsakat en ökad igenväxning av stränderna. År 1977 höjdes vattenståndet ett par decimeter. Sjön ingår i Tierp och Uppsala kommuns dricksvattentäkt, vilket var skälet till höjningen.

Sörsjön är mycket grund och mindre till ytan. Klarvattenytan har en rik och varierad vegetationsstruktur som gynnar våtmarksfåglar knutna till denna miljö. I båda sjöarna finns även flera fiskarter som till exempel gädda, abborre, gös, mört, löja, sutare och braxen.

En förutsättning för naturtypen är naturliga vattenståndsvariationer under året samt fria vandringsvägar i anslutande vattensystem, vilket är nödvändigt för vissa av naturtypens arter. Även naturliga omgivningar med lövskogar, våtmarker och hävdade strandängar är positivt för naturtypen. Igenvuxna strandängar bör så långt som möjligt restaureras.

En annan för naturtypen viktig struktur är så kallad blå bård. Blå bård är grunda vegetationsrika vattenområden mellan vass och strandäng. Betesdjurens tramp och betning av vass i blöta områden resulterar i grunt öppet vatten, med en mycket stor produktion av frörika våtmarksväxter och insekter, som i sin tur är en förutsättning för ett rikt strandfågelliv. Idag finns blå bård bitvis vid reservatet Aspnäs hävdade strandängar. Om strandängarna vid Sörsjön restaureras finns förutsättningar för att skapa blå bård även här. En blå bård bör omges av större ytor öppen mark för att attrahera de allra flesta arter vadare och änder m.m. Därför är det viktigt att restaurera en större och sammanhängande strandäng vid Sörsjön.

Vassarnas fågelliv gynnas vid måttliga störningar och ökad flikighet i vassbältet främst på grund av bättre födosökmöjligheter. I övergången mellan vassbältet och klarvattenytorna bör det finnas en mosaik av vass- och sävöar som erbjuder häck- och födosöksplatser för många fåglar.

En av naturtypens typiska fågelarter är trastsångaren (*Acrocephalus arundinaceus*) som föredrar vassar som ligger mot djupare vatten, till exempel muddrade åar och kanaler. Den skyr dock inte sälgbuskar och kan sitta i områden där det är rikligt med sälg, bara det finns djupare vatten som gränsar mot området med sälg. I Tämnaren ökade antalet häckande par kraftigt under 1990-talet, det fanns 2004 en stor population av trastsångare och området var en av de tre viktigaste lokalerna i Sverige. Av de totalt 44 reviren i Tämnaren 2004 fanns 28 i Sörsjön och 7 revir vid Tämnaråns utlopp vid Sjölanda. Övriga revir låg inom naturaområdet Tämnaren Väst. Antalet häckande trastsångare verkar dock ha minskat igen. Det största hotet mot arten är att de habitat och substrat arterna utnyttjar under häckningen förstörs.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

Naturligt näringsrika sjöar är känsliga för övergödning som kan påskynda eutrofieringen. Upphörd hävd på anslutande betesmarker ökar igenväxningstakten i strandzonen. Ensidigt fiske eller fiske som är för hårt i förhållande till sjöns produktionsförmåga ändrar konkurrensförhållandena och påverkar artsammansättningen.

6270 – *Silikatgräsmarker (3,38 ha)

Silikatgräsmarker förekommer inom ett begränsat område i Aspnäs naturreservat. Naturtypen består av artrika gräsmarker på torra-friska, silikatrika jordar och har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i en hävdpräglad miljö är ofta ganska hög men överstiger inte 30 %. Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Vegetationens sammansättning är präglad av en förekomst av hävdgynnade arter men varierar beroende på underlag och geografisk belägenhet. Örtrikedomen gör naturtypen viktig för många insekter, inte minst fjärilar och bin.

Naturtypen är helt beroende av ordentlig hävd i form av slåtter eller bete. Hävden måste vara så pass kraftig att ingen förna samlas på marken. Kvarbliven förna kväver effektivt de späda och ljuskrävande örter som är knutna till naturtypen. På grund av det ljuskrävande markskiktet är det viktigt att röja undan igenväxningsvegetation och andra buskar och träd. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln så att exempelvis ett objekt med lång kontinuitet av slåtter även fortsättningsvis hävdas genom slåtter och en sedan lång tid betad mark fortsätter att betas. Bäst resultat brukar fås om skötseln är utformad enligt traktens tradition och objektets speciella natur- och kulturvärden för fält-, busk- och trädsikt.

Hot mot naturtypen utgörs främst av hävd som upphör under långa perioder samt gödningspåverkan som riskerar att helt förändra den typiska artsammansättningen. Andra hot är förändring av hydrologiska betingelser, insådd av främmande arter och stödutfodring. Även olämplig skötsel kan utgöra hot, till exempel alltför kraftig röjning av buskar och träd samt överbetning. Ett för hårt betestryck kan slå ut vissa för insektsfaunan viktiga kärllväxarter, vilket då kan missgynna fjärilar och bin samt andra insekter.

6410 – Fuktängar (totalt 349,65 ha)

Naturtypen består av fuktängar på jordar med stort inslag av torv, kalk eller lera som är präglade av under lång tid bedriven hävd. Typiskt för naturtypen är starr och blåtåtel. Krontäckningen kan uppgå till 30 %. I vissa fall översvämmas fuktängarna säsongsenligt. Fuktängarna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

Fuktängar finns kring Sörsjön samt i nordvästra delen av Aspnäs naturreservat. Ängarna har hävdats under lång tid och vid Sörsjön har en mindre del restaurerats efter en period av igenväxning. Hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt skötsel i form av slåtter (inklusive höbärgning och eventuellt efterbete) eller bete för att naturtypen ska kunna behålla ett gynnsamt bevarandetillstånd. Marken måste vid vegetationssäsongens slut vara väl avbetad.

Hoten mot naturtypen utgörs främst av upphörd hävd och gödningspåverkan, vilka riskerar att helt förändra den typiska artsammansättningen och orsaka igenväxning. Andra hot är olämplig skötsel, till exempel alltför kraftig röjning av buskar och träd samt överbetning. Ett för hårt betestryck kan slå ut vissa för insektsfaunan viktiga kärlväxtarter, vilket då kan missgynna fjärilar och bin samt andra insekter. Naturtypen är även känslig för åtgärder som förändrar hydrologin, till exempel 1dikning, samt insådd av för området främmande arter. För att fuktängarna skall kunna fungera som rastplatser för fåglarna bör de översvämmas regelbundet.

9010 – *Taiga (totalt 68,31 ha)

I Långnäsets naturreservat finns en före detta hagmark som vuxit igen till att nu snarast vara en naturskog. Skogen innehåller en lång rad hotade arter, till exempel lavar (ekpricklav och rödbrun blekspik), svampar (veckticka, linddyna och kandelabersvamp) och insekter (tvärbandad lindbock). Dessa arter hör hemma i olikåldriga bland- eller lövskogar med lång skoglig kontinuitet. Vissa trivs i beteshagar, andra i skog med hög luftfuktighet. De är beroende av grov, levande och död ved av ek, lind, asp, björk eller gran.

Mindre arealer av naturtypen finns i naturreservatet Iggelbo och även utspritt längs Tämnarens västra strand samt på öarna i sjön och utgörs här av lövrik blandskog och barrblandskog av lågörtstyp. I vissa områden är skogen flerskiktad i såväl ålder som höjd och dimension. Här finns även en allmän förekomst av död ved. Andra delområden inom naturtypen består av enskiktad, ca 80-årig skog med tämligen liten förekomst av död ved.

Naturtypen är känslig för produktionsinriktat skogsbruk som kan medföra att värdefulla funktioner och strukturer försvinner. Åtgärder som förändrar hydrologin och hydrogeologin i området ger försämrade förutsättningar för naturtypen och dess typiska arter. Exploatering, täktverksamhet och vägbyggnation leder till habitatförstörelse och fragmentering. Frånvaro av lövträd och död ved i olika solexponeringsgrad missgynnar många av naturtypens arter.

9020 – *Nordlig ädellövskog (13,81 ha)

Nordlig ädellövskog återfinns i form av några nyckelbiotoper vid Harbonäs samt strax norr om Harboåns mynning i Sörsjön. En förutsättning för naturtypen är att det finns en lång kontinuitet av ädellövträd med en varierad åldersstruktur. Viktiga

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16

511-3929-16

Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)

0360-02-054 (Iggelbo)

0331-02-177 (Aspnäs)

komponenter i trädskiktet är ek, alm, ask, lind och lönn. Inget av trädslagen ek, bergesk, avenbok, (var för sig eller tillsammans) eller bok utgör mer än 50 % av grundytan. Naturtypens höga naturvärden är bl.a. kopplade till sekundära ädellövträd och naturskogsartade förutsättningar. Särskilt viktigt är förekomsten av lämpliga substrat för insekter, landmollusker, epifytiska lavar, mossor m.m. i form av gamla och grova träd, död ved, hålträd, lågor av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier. Artsammansättningen varierar med skogens slutenhet.

Naturtypen är känslig för produktionsinriktat skogsbruk. Områdets naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik och skogsbruk kan inte bedrivas utan att värdefulla funktioner och strukturer, och därmed naturtypen, försvinner. Även inväxande gran kan vara hot mot naturtypen liksom eventuella främmande trädslag. Åtgärder som förändrar hydrologin och hydrogeologin i området ger försämrade förutsättningar för naturtypen och dess typiska arter. Exploatering, täktverksamhet och vägbyggnation leder till habitatförstörelse och fragmentering. Frånvaro av lövträd och död ved i olika solexponeringsgrad missgynnar många av naturtypens arter. Områdets känsliga arter förekommer ofta bara i några få stadier av skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner.

9070 – Trädklädd betesmark (10,84 ha)

Trädklädd betesmark återfinns främst kring Aspnäs gård i naturreservatet Aspnäs. Naturtypen förekommer på fastmark och är torr-blöt och näringsfattig-näringsrik. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-100 % och utgörs av inhemska trädslag. Trädklädda betesmarker med grova solbelysta lövträd är särskilt värdefulla eftersom träden i regel är artrika för fler organismgrupper. Antalet rödlistade arter som är knutna till naturtypen är högt. Finns det gott om död ved kan även ett stort antal rödlistade arter knutna till sådana substrat finnas i naturtypen.

Utebliven skötsel av den hävdade marken, som leder till igenväxning och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan, är ett direkt hot mot naturtypen. Detta gäller även olämplig skötsel, till exempel alltför kraftig röjning av buskar och träd samt överbetning. Tilläggsutfodring av betesdjur och gödsling (annat än från betande djur) skadar naturtypen, liksom spridning eller utsläpp av försurande ämnen, närsalter och miljögifter. Skogsbruksåtgärder (annat än i naturvårdssyfte), skogsplantering i hagmarker, hydrologisk påverkan samt exploatering påverkar naturtypen negativt.

9080 – *Lövsumpskogar (2,45 ha)

Naturtypen kännetecknas av naturskog eller naturskogsliknande skog på näringsrik, fuktig-blöt mineral- eller torvmark. Skogen påverkas av högt grundvatten och

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

översvämmas normalt varje år. Områdets lövsumpskogar med klibbal och björk finns i de båda naturreservaten Långnäset och Iggelbo.

Naturtypen är mycket känslig för störningar i hydrologin varför dikningar (även skyddsdikning) i och kring området skulle kunna skada värdena. Produktionsinriktade avverkningar i området har direkt skadlig effekt. Däremot kan en naturvårdsgallring och borttagande av gran vara positivt eftersom granen ibland konkurrerar ut lövträden på sikt. Tunga maskiner får inte framföras eftersom det ger körskador och störningar i hydrologin. Lövsumpskogar är även känsliga för avverkningar utan tillräcklig naturvårdshänsyn i angränsande marker eftersom luftfuktigheten i naturtypen påverkas negativt av detta.

91D0 – *Skogsbevuxen myr (8,44 ha)

Ett mindre område med skogsbevuxen myr förekommer i gränzonen mellan taiga och sjö i den södra delen av området Tämnaren Öst. Naturtypen kännetecknas av myrar (mer än 30 cm djupt torvtäcke) som är bevuxna med barr-, bland- eller lövskog. Samtliga tallmossar räknas till denna typ. Kantzonen mellan trädklädd och öppen myr är ofta betydelsefull för insekter som kräver båda miljöerna.

Skogsbevuxna myrar är känsliga för förändringar i hydrologin och hydrokemin varför dämning (annat än i naturvårdsändamål) eller avvattningsåtgärder såsom dikningar och torvbrytning inte får förekomma i eller i anslutning till myren om de skadar naturvärdena. Naturlig dynamik måste få råda med bl.a. stormfällningar och översvämningar vilket ger upphov till viktiga strukturer såsom död ved och gamla träd. Skogsbruksåtgärder kan också skada värdena och får inte förekomma. Spridning av till exempel aska och gödningsämnen i och kring naturtypen ger stora förändringar på vegetationens artsammansättning.

91E0 – *Svämlövskog (3,83 ha)

Svämskogar med al och ask finns i Iggelbo och invid utloppet från Sörsjön finns en lövdunge med bl.a. klibbal. Skogen i Iggelbo har en rik lundflora med vårärt, underviol, trolldruva och tandrot. Karakteristiskt för naturtypen är att den översvämmas vid höga vattenflöden. De regelbundna översvämningarna har skapat en specifik miljö som kännetecknas av ljusöppna skogar som ofta har inslag av mycket gamla träd och död ved. Buskskiktet kan bestå av olika videarter, brakved, olvon och vilda röda vinbär. Fältskiktet innehåller i regel högorter och ormbunkar, men även fattiga startyper förekommer.

Naturtypen är mycket känslig för störningar i hydrologin varför dikningar (även skyddsdikning) i och kring området skulle kunna skada värdena. Produktionsinriktade avverkningar i området har direkt skadlig effekt. Däremot kan en naturvårdsgallring och borttagande av gran vara positivt eftersom granen ibland

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

konkurrerar ut lövträden på sikt. Tunga maskiner får ej framföras eftersom det ger körskador och störningar i hydrologin. Svämlövsskogar är även känsliga för avverkningar i angränsande marker eftersom luftfuktighet påverkas negativt av detta.

1042 – Citronfläckad kärrtrollslända (*Leucorrhinia pectoralis*)

Citronfläckad kärrtrollslända förekommer i vegetationsrika dammar, myrgölar, mindre sjöar samt i tätt bevuxna vikar av större sjöar. Förekomst av öppna vattenytor är nödvändigt under äggläggningen. Frånvaro av fisk är gynnsamt. Larver av citronfläckad kärrtrollslända förekommer i strandnära vatten där den lever som rovdjur på vatteninsekter och kräftdjur.

Citronfläckad kärrtrollslända är starkt gynnad av solöppna miljöer och det största hotet mot arten är ökad beskuggning av vattnet samt igenväxning som leder till att vegetationen blir så tät att inga öppna vattenytor återstår. Andra hot är åtgärder som påverkar hydrologin samt övergödning som orsakar igenväxning.

1386 – Grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*)

Grön sköldmossa växer endast på starkt förmultnade, mjuka lågor och stubbar, vanligtvis av gran, i slutna skog med hög luftfuktighet. Eftersom dess substrat är relativt kortlivat är arten beroende av kontinuerlig tillgång på murken grov ved för att på sikt kunna fortleva på en lokal. Ungefär en tredjedel av den gröna sköldmossans världsförekomst finns i Sverige, som därför har ett särskilt ansvar för bevarandet av arten.

Arten är känslig för skogsavverkning samt brist på lämpligt habitat, det vill säga grov, död och murken ved med tät markkontakt för fuktighetens skull.

Beskrivning av arter enligt fågeldirektivet

Nedan följer en beskrivning av de fågelarter som utgjort grund för utpekandet av Natura 2000-området, samt för skrattnås och vissa av de ekologiskt betydelsefulla arterna. För att bevara arterna i livskraftiga populationer är det viktigt att sjön bibehåller sin nuvarande blandning av öppen vattenspegel, flytbladsvegetation och breda, flikiga vassbestånd med kanaler och laguner. En stor del av arterna är dessutom beroende av att Sörsjöns strandängar restaureras och hävdas med bete eller sen slåtter. Detta gäller bl.a. vadarfåglar som för närvarande har låga populationer vid Tämnaren. Åtgärder som negativt påverkar områdets hydrologi, såsom dikning av våtmarker, vattenståndssänkningar eller uteblivna översvämningar måste undvikas. Skrattnåskolonierna i Sörsjön och Tämnaren utgör en viktig refug för många häckande andfåglar som har sina bon i kolonin och fågelskären måste hållas öppna. Minken är på sina håll ett problem och måste hållas efter. Många av arterna är

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

beroende av att strandskogarna bevaras, även de utanför Natura 2000-området. I dessa sump- och blandskogar finns grov, levande eller död ved av asp, tall och ädellövträd. Många är fina hackspetslokaler och därför finns det gott om boträd för hålhäckande fåglar.

A007 – Svarthakedopping (*Podiceps auritus*)

Svarthakedopping häckar solitärt eller i små kolonier och redena placeras ofta i tät vegetation, till exempel säv eller vass, men kan även placeras relativt öppet på vattnet. Häckningen äger i allmänhet rum i små och fisktomma sötvatten i form av viltvatten, dammar, kärr, agmyrar och vattenfyllda lertag. Kan även häcka i större sjöar, både eutrofa slättsjöar som mer näringsfattiga skogssjöar. I de senare fallen bör undervattensvegetationen vara riklig om där finns fisk. Behöver tillgång på lämplig föda, vilken under häckningstiden huvudsakligen består av evertebrater, speciellt akvatiska, men också terrestra insekters larvstadier samt till en mindre del fisk, salamandrar och grodyngel. Ett mindre antal svarthakedoppingar förekommer regelbundet i Tämnaren, häckar dock inte här varje år.

Arten är mycket känslig för näringskonkurrens med fisk. För lyckad reproduktion bör häckningsvattnen sakna, eller ha starkt reducerad, fiskförekomst. Igenläggning av småvatten är ett hot mot arten, liksom total igenväxning (eller totalt borttagande) av vattenvegetationen. Även minkförekomst är ett hot mot arten.

A021 – Rördrom (*Botaurus stellaris*)

Rördrommen häckar i grunda slättsjöar med täta vassbestånd och med god tillgång på fisk, grodor och vatteninsekter. Den söker oftast föda i vasskanten mot fria vattenytor och föredrar därför flikiga vassbestånd med kanaler och laguner som ger mycket gräns mot vatten. Normalt undviker den jämnåriga och torrare vassbestånd, busk- och trädvegetation samt surt vatten. Rördrommen har en livskraftig population i Tämnaren och det finns ca 20 revir kring sjön.

Arten är känslig för att gamla vassar försvinner och att arealen vass kring häckningssjön minskar till en nivå lägre än vad som krävs för ett revir. Ett revir omfattar normalt 20-40 ha under häckningstid. Mink är ett hot mot arten och om mink finns i sjön kan denna spoliera häckningen då den äter upp rördrommens ungar och ägg. Om sjön försumpas och bottenfryser kan födounderlaget i form av fisk bli för lågt.

A038 – Sångsvan (*Cygnus cygnus*)

Sångsvanen häckar i grunda, vegetationsrika vatten. Arten kräver god tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen, liksom lämplig och god tillgång på grön växlighet under vintersäsongen. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett mycket begränsat område runt boplatsen.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

Sångsvanen rastar vid Tämnaren i stora mängder under vår och höst och antalet rastande fåglar ökar för varje år. Under våren rastar ca 1000 sångsvanar, medan det på höstarna är 200-300 rastande fåglar. Sångsvanen har nyligen etablerat sig som häckfågel i området. På sikt kan denna art ge problem då de ofta jagar iväg befintliga knölsvanspar och de tycks också vilja ha större revir än knölsvanarna.

Arten är känslig för störning. Den kräver relativt ostörda rastplatser på våren, då de bygger upp sin kondition för kommande flyttning och reproduktion.

A068 – Salskrake (*Mergus albellus*)

Salskrake rastar i Tämnaren under både höst- och vårflyttningen, antalet är högre på hösten än på våren. Annars förekommer arten sporadiskt med enstaka observationer.

A072 – Bivråk (*Pernis apivorus*)

Bivråken häckar i variationsrika skogsområden. I södra Sverige är den optimala häckningsmiljön ett mosaikartat blandskogslandskap med skog, betesmarker, brynmiljöer och våtmarker, nära en sjö eller ett vattendrag. Bivråkar rör sig över stora ytor för att söka föda (under försommaren ca 25-50 km², under sensommaren upp till 100 km²). Vuxna fåglar livnär sig bl.a. på småfågelungar, grodor och troligen även humlelarver. Ungarna matas med getinglarver. Arten trivs i insektsrika miljöer med lövträdsrika skogar, brynzoner och fuktiga marker med gott om groddjur. Enstaka exemplar av bivråk observeras vid Tämnaren med jämna mellanrum.

Ett hot mot arten är ett allt sämre utbud av insektsrika biotoper i skogs- och jordbruksmark. Detta har troligen medfört sämre tillgång på sociala getingar, vars larver och puppor är en livsnödvändig föda för bivråkens ungar. Även användandet av kemiska bekämpningsmedel i t.ex. jordbruket, igenväxning med gran i gamla ängs- och hagmarker, brist på vårblostande sälj samt på blommande örter påverkar förekomsten av insekter negativt.

A075 – Havsörn (*Haliaeetus albicilla*)

Havsörnen är till stor del knuten till vatten för sitt näringssök (havsmiljö, större insjöar, älvar, vattenmagasin). Under häckningssäsongen är fisk den dominerande födan, men den tar även fågel och medelstora däggdjur. Under övriga delar av året dominerar fågel och fisk, där andelen kadaver är förhållandevis stor. Arten bygger stora, omfattande och tunga bon och kräver därför kraftiga träd (i första hand tall) för boets placering. Botrådets medelålder längs ostkusten är minst 160 år. Havsörn observeras årligen vid Tämnaren.

Havsörnen är mycket störningskänslig vid boplatser, till exempel för exploatering av häckningsområden genom skogsbruk, fritidsbebyggelse, vindkraftverk etc. Även ökad tillgänglighet och störningar vid bona (nya skogsbilvägar och andra vägar, fler

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

fritidsbåtar, snöskotrar, ökat friluftsliv) har negativ påverkan, liksom illegal förföljelse som fortfarande förekommer.

Ett högst tänkbart framtida hot är bristen på lämplig boträd. Mot bakgrund av de lägst uppmätta åldrarna hos de idag fungerande boträden utgör den sjunkande omloppstiden vid slutavverkningar i Sverige ett hot – det kommer inte att räcka med att spara överståndare vid slutavverkningar av kanske högst 70-åriga bestånd i framtiden. Även om miljögiftssituationen är klart bättre än tidigare, tillexempel en minskad förekomst av klorerade kolväten, så finns ”nya” miljögifter som åter kan förvärra situationen. Till exempel vet man ännu inte hur och om bromerade flamskyddsmedel påverkar organismerna i havsmiljön.

A081 – Brun kärrhök (*Circus aeruginosus*)

Brun kärrhök är starkt knuten till vassrika näringsrika slättsjöar, men finns även i andra typer av sjöar. En förutsättning för häckning är att det finns tillgång till tät, gammal vass eller liknande vegetation att bygga boet i. Den är dock inte helt knuten till stora vassar utan kan lägga boet i små isolerade kärr eller mossar likväl som i hög vegetation i jordbrukslandskapet så länge det finns goda jaktmarker i närheten. Att arten även börjat häcka utanför vassområden kan bero på artens expansion den senaste tiden. Arten kräver tillgång till lämpliga bytesdjur vid häckningslokalen och i dess omgivning. Jaktutflykter över åkermark, strandängar, våtmarker, vassområden etc. kan utsträckas till någon kilometer från boplatser. Födan utgörs av bland annat sorkar, grodor, fågelungar etc., ibland även ägg, fisk och kadaver.

Den bruna kärrhöken har en livskraftig population vid Tämnaren. Det finns gott om lämpliga vassar både i Sörsjön och längs hela Tämnarens östra sida. Trots att dessa vassområden till stor del består av ny vass verkar det finnas tillräckligt med gammal vass för att det inte ska råda brist på boplatser. Det är angeläget att dessa vassar skyddas mot eventuell exploatering.

Arten är känslig för att gamla vassar försvinner, men då arten i dag har en stark population föreligger det inga direkta hot mot arten.

A094 – Fiskgjuse (*Pandion haliaetus*)

Fiskgjusen häckar på alla kontinenter utom i Syd- och Mellanamerika. Av Europas bestånd så häckar 90 % av paren i Sverige, Finland och Ryssland. Sverige hyser ungefär 40 % av det europeiska beståndet, varför Sverige har ett extra stort ansvar för arten. Fiskgjusen bygger stora risbon som vanligen placeras i toppen av grova, plattkronade, gamla tallar med utsikt över omgivningen. De utvalda boträden kan växa i allt från slutna skog till öppna områden som hyggen och myrar. I regel läggs boet i direkt anslutning till fiskrika sjöar och vattensystem och många är placerade intill stranden eller på öar. Fiskgjusen fångar fiskar ner till en halv meters djup och

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

kräver att vattnet inte är för grumligt eftersom det då är svårare att hitta bytena. Fiskgjuse förekommer årligen inom Naturaområdet.

Hoten mot fiskgjusen utgörs framförallt av störningar från friluftsliv (sportfiske, bad, kanoting, båttrafik etc.) i bonas närhet. Bristen på lämpliga botråd är ofta ett problem. Inom en begränsad yta i Västergötland tjugofaldigades antal par när artificiella boplatzformar sattes upp vilket belyser bristen på naturliga boplatser. Miljögifter har under förgående sekel varit ett mycket allvarligt hot mot arten, men än idag förekommer kemikalier såsom bromerade flamskyddsmedel som kan ha en negativ påverkan.

A119 – Småfläckig sumphöna (*Porzana porzana*)

Den småfläckiga sumphönan häckar vid våtmarker med någorlunda stabilt lågt vattenstånd och inte helt slutna vegetation - helst mader med fräken eller högväxt starr, i andra hand områden med bladvass eller säv. Översvämningar liksom bete på våta strandängar (alternativt slåtter) har en positiv effekt, eftersom detta förhindrar igenväxning med buskar och träd. Födan består av små vatteninsekter och vattenväxter.

1–2 hannar spelar årligen mellan Sörsjön och Tämnaren, samt på Sörsjöns västra sida. För en livskraftig population i området är det nödvändigt att restaurera fuktängarna vid Sörsjön.

Arten är känslig för igenväxning eller uttorkning till följd av dikning och dräneringar, vattenreglering, övergödning samt upphörd hävd, eftersom den trivs på fuktiga till blöta, gärna något öppna strandängar och våtmarker.

A122 – Kornknarr (*Crex crex*)

Kornknarren häckar främst på fuktiga till våta, trädfräa ängsmarker där växtligheten domineras av gräs- och starrarter, ofta tillsammans med andra fuktmarksarter som svärdsilja och kaveldun. Arten förekommer även på odlad mark som klöverfält, betesvallar och sädesfält, förutsatt att marken inte är allt för väl-dränerad och att jordbruket är något så när småskaligt med rikligt utbud av impediment och kantzoner (öppna diken, örtrika kanter mot stengärdesgårdar eller åkerholmar samt fleråriga trädor och annan ej odlad mark i anslutning till sjöar, vattendrag och små kärr). Kornknarren hävdar revir i storleksordningen 5-10 ha och enstaka spridda buskar, häckar eller små vassruggar nyttjas av de revirhävdande hanarna. Födan består främst av små ryggradslösa djur, men den är i princip allätare. Ett mindre antal kornknarrar förekommer regelbundet i Naturaområdet, men häckning har konstaterats endast enstaka år.

De allvarligaste hoten består av de kraftiga förändringar som har skett och fortfarande sker inom jordbruket. Dränering av våtmarker och fuktstråk har en starkt

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

negativ inverkan på arten, liksom annat som minskat den mosaikartade strukturen i jordbrukslandskapet. En mycket viktig hotfaktor är tidig slåtter. Om slåtter måste ske där kornknarren häckar, bör den ske tidigast i slutet av juli.

A127 – Trana (*Grus grus*)

Tranan häckar på sankta sjö- eller havsstränder, på våta myrmarker, på sankta hyggen omgärdade av sumpskog, vid större slättsjöar, i öppna kärr, i sänkta sjöar och andra större eller mindre våtmarker. Ett gemensamt krav är att tranorna ska ha möjlighet att bygga boet oåtkomligt för marklevande rovdjur, dvs. alltid omgärdat av vatten. Under häckningstiden lever tranorna av rötter, skott och andra vegetabilier samt insekter, blötdjur, grodor, småfisk m.m. och rör sig normalt inom ett område i storleksordningen 1 km². Tranan häckar sparsamt på myrar och sjöstränder i norra Uppland.

Arten har en tät population i områdena runt Tämnaren. De flesta häckningarna sker i områden som gränsar mellan jordbruksbygd och Tämnarens vassar. Utanför Natura 2000-området finns det ytterligare några par. De flesta paren drar med sig sina ungar ned till sjökanten under försommaren och utnyttjar där vassbältena för att föda upp ungarna i en trygg och födorik miljö. Under vår och höst rastar stora mängder tranor i sjöns närhet och de använder ofta den grunda Sörsjön som övernattningsplats. Under våren kan 500-1000 tranor rasta runt sjön och på hösten 300-600.

Då tranan i dag har en stark population föreligger det inga direkta hot mot arten i Sverige.

A166 – Grönbena (*Tringa glareola*)

Grönbenan häckar på sankta stränder längs sjöar och vattendrag samt på fuktiga/våta gräs- eller starrbevuxna myrar. Arten kräver tillgång till öppet vatten och dyiga stränder. Den är särskilt vanlig i områden med flarkmyrar. Under flyttningen påträffas grönbenan både längs kusten samt vid olika inlandsvåtmarker av öppen karaktär. Grönbenan hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 1-5 km².

1-2 par grönbenor brukar häcka i strandzonen väster om Sörsjön. För att få en livskraftig population i området och regelbundna rastningar är det nödvändigt att restaurera fuktängarna vid Sörsjön. Även årliga översvämningar vid Tämnarån skulle gynna arten.

Grönbenan hotas av en utebliven hävd på sankta stränder och dikning av våtmarker. Åtgärder som negativt påverkar områdets hydrologi bör inte genomföras. Fuktiga till våta gräs- och starrbevuxna strandängsområden bör hävdas genom slåtter eller extensivt bete, så att de inte blir helt igenvuxna.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

A190 – Skräntärna (*Sterna caspia*)

Skräntärna behöver tillgång till lämpliga bytesdjur, vilket i svenska vatten främst är abborre, mört och strömming. Den fiskar framför allt i grunda kustområden eller i kustnära (inom 30-40 km) sjöar. Lämplig plats för bobygge är flacka, vegetationsfattiga sandrevlar eller klippöar i havsbandet där den företrädesvis häckar i koloni. Under häckningen födosöker de ofta åtskilliga mil från bopplatsen. Tillgång till områden med minimal mänsklig störning är viktig. Arten är störningskänslig under häckningen, främst under ruvningsperioden. Häckningslokalen och dess omgivande arkipelag bör sakna fyrfota rovdjur, framförallt mink.

Förekomsten av skräntärna har de senaste åren ökat kraftigt i Tämnaren. Även några häckningar i området har konstaterats.

Mänsklig störning på häckningslokalerna under maj-juli/augusti, främst orsakat av friluftsliv (båttrafik, badande etc.) är ett hot som kan få tärnorna att överge sina häckningsplatser. Förekomst av mink samt försämrade tillgång på lämplig fiskföda i innerskärgårdsområden och kustnära sjöar kan innebära hot mot för yngningen. Igenväxning av träd och/eller buskar kan medföra att häckningsplatsen överges. Ett hot mot arten är också spridning och ackumulering av miljögifter.

A193 – Fisktärna (*Sterna hirundo*)

Fisktärnan förekommer i öppet vatten, i grunda och näringsrika sjöar. Arten behöver tillgång till lämpliga häckningsplatser i form till exempel klippvallar, stora stenar i vattnet eller grusöar.

Fisktärnan födosöker på grund av sin utpräglade fiskdiet ofta på öppet vatten. Den häckar i kolonier på skär som är fria från högre vegetation och som har öppna stenhällar eller bäddar av gammal liggande vass på gräsbevuxna hållar. Det finns idag tre större kolonier av fisktärna i Tämnaren; Tärnholmsskäret och Rättarharet i naturaområdet Tämnaren Öst samt Vidskär i naturaområdet Tämnaren Väst. Förutom dessa kolonier finns det enstaka tärnpar som häckar solitärt på någon större sten i sjön. För tärnorna är de tre häckplatserna som angivits mycket viktiga för att de skall finnas kvar i den numerär de har i sjön idag.

Fisktärnan hotas av minskad förekomst av fågelskär på grund av igenväxning som i sin tur kan leda till att viktiga häckningsplatser för arten försvinner. Fisktärnan är känslig för störning och ökande båttrafik; expanderande friluftsliv är ett stort hot som under den tidiga etableringsfasen kan få paren att överge bona. Även förekomst av mink är ett stort hot mot arten, liksom spridning och ackumulering av miljögifter som har negativa effekter på häckningsutfallet.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

A197 – Svarttärna (*Sterna niger*)

Svarttärnan förekommer främst i träskartade, grunda och näringsrika sjöar. Arten kräver tillgång till lämpliga häckningsplatser i form av öar med flytbladsvegetation, fristående vassruggar med liggande vass samt i viss mån dybankar. Svarttärnan bygger en tämligen stor, men slarvigt hopsatt, bale på den flytande växtligheten, vilket gör den känslig för oväder med kraftiga vindar och stora vågor. Den kräver god tillgång på föda i form av alla slags insekter (främst akvatiska arter) och fiskyngel. Arten födosöker både över öppet vatten, kärr, våta strandängar och flikiga vassbälten. Särskilt bra födosöksområde utgörs av den blå bården.

Sveriges största koloni av svarttärna finns i Tämnaren (Sörsjön). Tillgången på föda i Sörsjön är mycket god, men tillgången på flytvass varierar mellan åren. Man bör dock inte sätta ut plattformar för att öka antalet möjliga häckplatser eftersom detta skulle öka risken för predation av kråkor.

Svarttärnan hotas främst av reglering, torrläggning och igenväxning av våtmarker och kärr. Minskande hävd längs stränder leder till att den för insektslivet så viktiga blå bården försvinner och därmed kan födotillgången reduceras betydligt. Arten är känslig för störning och ökande båttrafik; expanderande friluftsliv är ett stort hot som under den tidiga etableringsfasen kan få paren att överge bona. Även förekomst av mink är ett stort hot mot arten, liksom spridning och ackumulering av miljögifter som har negativa effekter på häckningsutfallet. Tillgången på lämpliga häckningsplatser i form av näringsrika sjöar och dammar med rik flytbladsvegetation är en begränsande faktor.

A217 – Sparvuggla (*Glaucidium passeridum*)

Sparvugglan är en ganska vanlig uggla runt sjön Tämnaren. Den återfinns dels i de rena skogsbiotoperna, men även i områden med många, ganska tätt liggande dungar eller vid större dungar. Genom att det i området är mycket gott om större hackspett har denna art inga problem att finna boplatser, främst i grova lövträd (asp, björk och al). Vintertid finns många sparvugglor runt de fågelbord som finns vid sommarstugor och hus runt sjön. För att inte missgynna sparvugglan är det viktigt att bevara de sumpskogar som finns runt sjön samt att de fina hackspettsbiotoper som finns runt sjön bevaras och förbättras. Runt Tämnaren finns 5-15 revir med sparvuggla, variationen beror på födotillgång, främst små sorkar, gnagare och småfåglar. De flesta paren finns i den östra delen av Tämnaren.

Sparvugglan är känslig för brist på lämpliga bohålsted. Det krävs grova tallar eller lövträd samt förekomst av hackspettar. Det är oerhört viktigt att alla hålträd sparas på föreskrivet sätt.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16

511-3929-16

Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)

0360-02-054 (Iggelbo)

0331-02-177 (Aspnäs)

A220 – Slaguggla (*Strix uralensis*)

Slagugglan häckar främst i gles, uppbruten barr- och blandskog i anslutning till lämpliga födosöksområden i form av öppen mark såsom myrar, kalhyggen och småskaligt jordbrukslandskap. För god häckningsframgång krävs höga gnagartätheter och tillgång på lämpliga häckningsplatser i form av ihåliga träd, framför allt s.k. skorstenstubbar av tall eller ihåliga ekar. I detta hänseende är spillkråkan en viktig art då skorstenar ofta bildas efter det att träden knäcks i höjd med ett gammalt spillkråksbo. Eftersom det råder en akut brist på naturliga boplatser kan man sätta upp holkar i lämpliga områden så länge inte detta drabbar pärlugglan. I Uppland häckar över hälften av slagugglorna i holk. Arten jagar över arealer i storleksordningen 5–12 km² och ungfågeln sprider sig 5–70 km från boplatserna. I Tämnarområdet finns enstaka observationer av slaguggla.

Det absolut största hotet mot slagugglan utgörs av det moderna skogsbruket. Som andra hålhäckare är arten beroende av god tillgång på trädhåligheter, något som är vanligt i naturskogsbestånd men ytterligt sällsynt i dagens hårt brukade skog. Försämrad tillgång på byte i skogs- och mellanbygderna till följd av ensartade barrmonokulturer, upphörande jordbruk och minskade arealer öppen mark är också ett hot liksom en ökning av berguvsbeståndet som eventuellt kan komma att leda till en minskning av slagugglebeståndet till följd av konkurrens likväl som direkt predation. Dessutom finns det fortfarande ett utbrett rovdjurshat och olovlig jakt samt störningar vid bona leder till många misslyckade häckningar.

A236 – Spillkråka (*Drycopus martius*)

Spillkråkan har en vidsträckt utbredning från Skandinavien till Japan. Arten är vanligast i barr- och blandskog, med högst täthet i gammal högproduktiv blandskog. Födosöksområdet är mycket stort, normalt mellan 100 och 1000 ha, och den rör sig lätt över stora arealer och återfinns därmed även i fragmenterade områden. För bobygget krävs grova träd av vanligen asp, tall eller björk, där brösthöjdsdiametern för asp skall överstiga 30 cm och för tall 40 cm. Medelåldern på botallar i Uppland är 170 år och boträden har ofta en sådan dimension att de skulle lämpa sig för örnböna. Tillgången på död ved är en väsentlig faktor för spillkråkan, vars födosök är helt inriktat på vedlevande insekter. Då arten äter mycket hästmyror har spillkråkan lägre krav på den döda veden och stubbar räcker ofta långt. Spillkråkan är något av en nyckelart i skogslandskapet eftersom den årligen hackar ut ett nytt bo som sedan återanvänds av t.ex. knipa, skogsduva, ugglor, tornseglare och fladdermöss.

Spillkråkan har en stark population i det lövrika och småbrutna landskapet runt Tämnaren. Arten gynnas av det omväxlande landskapet runt sjön där större dungar/skogspartier med äldre lövträd varvas med öppnare landskap av beteshagar, slättermarker etc. Spillkråkan förekommer i stort sett runt hela sjön.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16

511-3929-16

Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)

0360-02-054 (Iggelbo)

0331-02-177 (Aspnäs)

Det största hotet mot spillkråkan är skogsbruket och näringens allt större krav på skogsråvara. Minskad lövträdsandel, ökad granandel och mera homogena bestånd missgynnar arten. Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar. Eftersom spillkråkan i stor utsträckning livnär sig på hästmyror missgynnas den med största säkerhet av stubbrytning och GROT-uttag.

A239 Vitryggig hackspett (*Dendrocopos leucotos*)

Arten är den mest specialiserade av alla europeiska hackspettar beroende på att den främst livnär sig på larverna av bark- och vedlevande insekter i döda eller döende lövträd. Denna starka specialisering gör att den vitryggiga hackspetten kräver en kontinuerlig tillgång till ett stort antal kraftigt insektsangripna lövträd. Lövinslaget får inte understiga 75 % och mängden död ved bör inte understiga 20 % av virkesvolymen. Det i särklass viktigaste trädslaget för födosök är björk, följt av asp och sälg. Även ek, gråal och klibbal besöks i jakt på föda. Dessutom kan arten temporärt nyttja brända barrträd eller kraftigt insektsangripna barrbestånd, exempelvis stormfälld eller översvämmad granskog som angripits av granbarkborre, så länge dessa barrbestånd finns inom rimliga avstånd från revirets lövträdsdominerade skogar. Bohålet mejslas vanligen ut i asp, björk och al och då särskilt i döda, döende eller försvagade träd.

Den stora lövträdsförekomsten kring Tämnaren, med stor tillgång på björk, asp, sälg och al, gör att området är mycket tilltalande för arten. Huvuddelen av Bergvik Skogsstrand mot östra delen av Tämnaren har idag naturvårdsavtal för vitryggig hackspett tecknat med Skogsstyrelsen.

Den vitryggiga hackspetten är mycket känslig för minskat lövinslag i skogsmarken. Det stora och allt annat överskuggande hotet mot vitryggig hackspett i Sverige är överföringen av naturlig, varierad skog till ensartade monokulturer av gran och tall, överföring av lövdominerade bestånd till rena barrbestånd samt att merparten av döda och döende träd tas bort i skogen. Flisning och vedhuggning kan på ett mycket negativt sätt påverka förekomsten av lämpliga födosökmiljöer. Bristen på bränder och dikning av våta marker samt även reglering av vattendrag ger även det minskad mängd lövträd och död ved. De onaturligt stora stammarna av älg och rådjur medför att lövföryngringen i stora områden är så gott som försumbar. Fragmentering av lämpliga häckningsmiljöer, såväl på beståndsnivå som på landskapsnivå, bidrar till att splittra beståndet. Denna fragmentering leder till att effekterna av olika negativa processer på beståndsnivå förstärks. Störningar på häckningsplatserna kan ha mycket stor effekt när populationsstorleken är så liten som den är i nuläget.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16

511-3929-16

Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)

0360-02-054 (Iggelbo)

0331-02-177 (Aspnäs)

A320 – Mindre flugsnappare (*Ficedula parva*)

Mindre flugsnappare trivs i slutna, naturliga löv- och blandskogsmiljöer, gärna i fuktiga bestånd längs stränder eller i lövrik sumpskog. Arten bygger sitt bo i gamla hackspetthål och andra trädhåligheter. Häckbeståndet varierar troligen kraftigt mellan åren beroende bland annat på vädret.

Mindre flugsnapparen förekommer sparsamt i strandskogarna runt Tämnaren med 1-5 revir årligen. Vissa år förekommer häckningar i området. För att gynna denna art är det viktigt att skydda äldre blandskog och sumpskog runt sjön.

Häckningsmiljöerna är mycket kraftigt hotade av det rationella skogsbruket.

A338 – Törnskata (*Lanius collurio*)

Törnskatan kräver tillgång på öppna marker (främst jordbruksmark, men även kalhyggen) med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler.

Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärgivande buskar (t.ex. nypon, slån eller björnbär) i kombination med öppna partier och betade gräsytor samt välutvecklade brynmiljöer. På jordbruksmark föredrar törnskatan en mosaik av betade och mindre hårt betade ytor där artdiversiteten av växter och insekter är hög. Optimala hyggen för arten karaktäriseras av hyggen utan fröträd och/eller högskärmar, d.v.s. den gamla typen av hyggen. I Natura 2000-området finns det 6 revir längs sjön från Tämnaråns mynning ner till södra Sörsjön.

Det största hotet mot törnskatan är den under lång tid minskande tillgången på lämpliga häckningsmiljöer; igenläggning av jordbruksmark i skogs- och mellanbygd, minskad hävd av naturliga, ogödslade betesmarker, allt mer rationell skötsel av kvarvarande marker och avsaknad av brandfält i skogslandskapet. Törnskatan förekomst är kopplad till rik insektsförekomst som i sin tur är kopplad till hög artdiverseitet av blommande växter. Enbart kortbetade marker är således inte optimala för arten. Törnskatan missgynnas starkt av närvaron av skator vilka går hårt åt ägg och ungar i boet.

A379 – Ortolansparv (*Emberiza hortulana*)

Ortolansparven häckar i öppna miljöer såväl i jordbrukslandskapet som på kalhyggen. Viktiga element är lågvuxen vegetation och fläckar med bar mark. Man hittar arten främst i anslutning till äldre, extensivt utnyttjad jordbruksmark – på trädor, i naturbetesmarker, på åkerholmar, i dikesrenar, i anslutning till torra, solexponerade backar samt inte sällan på sandiga marker, t.ex. rullstensåsar. I jordbrukslandskapet tycks förekomsten av trädor vara en viktig förutsättning, likaså ruderatmarker av olika slag, till exempel järnvägsvallar, solexponerade grusgröpar och på sina håll även energiskogar och unga stadier av björkplantager på nedlagd

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

jordbruksmark. Under de första veckorna livnär sig ungarna främst på insekter. Därefter utgörs huvudfödan av frön av olika slag. Arten hävdar revir på 25-30 ha.

Ortolansparven häckar numera fåtaligt runt Tämnaren. Populationen har minskat mycket kraftigt de senaste 20 åren. Den finns idag kvar i hagmarker med rikligt inslag av lövträd. Det finns idag ca två till tre revir runt sjön.

Ortolansparv är känslig för storskaliga förändringar av jordbrukslandskapet – minskad areal och hävd av naturbetesmarker, igenväxning och slyuppslag på åkerholmar och andra randmiljöer, intensivt odlade och täckdikade, stora sädesfält. Ogräs- och insektsmedel på häckningsområdena bidrar till minskad insektsförekomst och därmed försämrade överlevnad.

Beskrivning av övriga arter av våtmarksfåglar för vilka Tämnaren utgör en viktig rast- och/eller häckningslokal (i urval)

A039 – Sädgås (*Anser fabalis*)

På rastlokalerna kräver gässen stora öppna fält med lämplig föda, såsom stubbåkrar med spillsäd, skördade fält med rester av rotfrukter (till exempel potatis) eller sädesbrodd. De kräver också skyddade nattplatser i form av ostörda sjöar eller havsvikar inte alltför långt från födosöksområdena.

Tämnaren utgör en viktig rastlokal för gässen och årligen rastar stora flockar, både vår och höst. Under våren rastar ca 3000-6000 sädgäss och upp emot 800 grågäss runt sjön. På höstarna förekommer flockar på ca 1000-3000 individer av sädgås och upp till 10 000 grågäss. Naturaområdet utnyttjas huvudsakligen som övernattningslokal (gässen flyger ut och övernattar på vattnet). Viss betning på strandängarna förekommer också, men födosök sker huvudsakligen på fälten utanför området. Mellan 50 och 200 par grågäss beräknas häcka i området.

De största hoten mot gässens rastlokaler är jakt eller insamling samt att de habitat och substrat arterna utnyttjar under rastningen förstörs.

A050 – Bläsand (*Anas penelope*)

Bläsanden är en övervägande nordlig and som häckar på blöta myrar och i sjöar. Bläsanden lever främst av gröna växtdelar som den betar på land som en gås eller samlar upp på vattenytan. Under flyttningen födosöker flockarna ofta på jordbruksmark. De flyttar till Västeuropa i september-oktober och återkommer i april-maj.

Under 2004 års inventering av fågellivet i Tämnaren registrerades 3 par bläsand; två av dem vid Gäddviken – Öndbo och ett vid Aspnäs i Tämnaren Väst. Därtill registrerades 30 hanar i området som bedömdes icke häckande och istället bara som

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16

511-3929-16

Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)

0360-02-054 (Iggelbo)

0331-02-177 (Aspnäs)

översomrande. Bläsanden är en ovanlig häckfågel i Mellansverige och arten har tidigare inte rapporterats som häckande vid Tämnnaren. Stora flockar rastar kring Tämnnaren både vår (30-40 individer) och höst (uppåt 1000 individer).

De största hoten mot bläsandens rastlokaler är jakt eller insamling samt att de habitat och substrat arterna utnyttjar under rastningen förstörs.

A051 – Snatterand (*Anas strepera*) och A059 – Brunand (*Aythya ferina*)

Tämnnaren utgör ett av dessa arters allra starkaste fästen i landet. Omkring fem snatterandspår häckar årligen i sjön och Tämnnaren är den utan jämförelse viktigaste häckningslokalen för brunand i landskapet Uppland och en av de mest betydelsefulla i hela Mälardalsregionen. Av dykänderna utmärker sig brunanden som den numera tredje vanligaste andarten i Tämnnaren. Detta gör att Tämnnaren är mycket viktigt för arternas fortsatta utbredning i regionen.

Båda arterna lägger helst sina ägg på skär i skydd av måsfåglar. Snatteranden behöver fastmark för att kunna häcka och ratar flytande grästuvor som häckningsplatser. För brunanden fungerar dock flytande vassbälten eller grästuvor väl så gott som fasta skär som häckningsplatser.

Ett hot mot en fortsatt god population av dessa arter är förbuskning och igenväxning på skären som används som häckningsplatser. Ett stort hot är även minkens förekomst i området. Vidare är det mycket viktigt att det finns måsfågelkolonier på skär kvar i sjön, då dessa premieras som boplatsval.

A055 – Årta (*Anas querquedula*) och A056 – Skedand (*Anas clypeata*)

Båda arterna är ganska fåtaliga häckare i Tämnnaren. Normalt finns ca 10 par Skedand årligen i sjön främst i Sörsjön och Sörsjöns mynning i Tämnnaren samt vid Iggelbo och vid Aspnäs i naturaområdet Tämnnaren Väst. Årtan brukar förekomma med ca 5 par varje år, oftast på samma ställen som skedanden. Ett större antal skedandshannar brukar ofta samlas i Sörsjön och rugga varje sensommar, i flock på 35-50 hanar. Arterna föredrar grunda näringsrika vatten med flytbladsvegetation och med inte särskilt hög vegetation.

De rastar gärna på översvämningsmarker och är således starkt beroende av blå bård. Restaureringen vid Aspnäs har dock inte haft någon positivt effekt hittills. Det kan möjligen bero på att den blå bården vid Aspnäs är för smal. En restaurering av strandängar vid Sörsjön har bättre förutsättningar att ge ett lyckat resultat.

Det största hotet mot ändernas rastlokaler att de habitat och substrat arterna utnyttjar under rastningen förstörs.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16

511-3929-16

Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)

0360-02-054 (Iggelbo)

0331-02-177 (Aspnäs)

A070 – Storskrake (*Mergus merganser*)

Varje höst samlas uppåt tusen storskrakar i Tämnaren, vanligtvis 500 – 1500 individer, och den är då en av de arter som sätter sin prägel på sjön. Den häckar dock inte här. Skälet till att arten är en så fåtalig häckfågel i Tämnaren är sannolikt det grumliga vattnet under sommaren. Under hösten klarnar vattnet vilket gör att storskrakarna troligen har lättare att komma åt fisken.

Det största hotet mot storskrakens rastlokaler är att de habitat och substrat arterna utnyttjar under rastningen förstörs.

A179 – Skrattmå (Larus ridibundus)

Skrattmåsen häckar i ett antal större kolonier i sjön Tämnaren, varav kolonierna i Sörsjön 2004 hade 2500 par, kolonin på Rättarharet 400 par samt kolonin på Tärnholmsskäret 250 par. Antalet häckande par har troligen minskat de senaste åren. Skrattmåskolonierna är mycket viktiga för sjöns änder, speciellt brunand och snatterand, där de flesta av alla häckningar i sjön sker i anslutning till skrattmå- eller fisktärnekolonier.

Ett hot mot en fortsatt god population av dessa arter är förbuskning och igenväxning på skären som används som häckningsplatser, främst på Tärnholmsskäret och Rättarharet. Vid kolonierna i Sörsjön behövs ingen röjning av sly eller brännässlor. Ett stort hot mot alla kolonier är även minkens förekomst i området.

Bevarandemål

Det övergripande målet är att bevara Tämnaren och Sörsjön som riksintressanta fågelsjöar och att gynna den rika fågelfaunan. Populationerna av samtliga fågelarter som legat till grund för utpekandet skall vara livskraftiga. För att målet skall uppnås krävs bl.a. att restaureringen av strandängarna vid Sörsjön ger önskat resultat.

3150 Naturligt näringsrika sjöar

Arealen naturligt näringsrika sjöar ska vara ca 3 400 ha. Området ska präglas av en varierad och zonerad vegetation i vatten och på strand, naturliga vattenståndsfuktuationer och opåverkad hydrologi. Vattenkvaliteten ska vara tillräckligt god och den antropogena belastningen av närsalter, miljögifter och grumlande ämnen ska begränsas. Minst en kilometer av landstranden ska vara så kallad blå bård. Typiska arter av kärlväxter samt icke-rotade undervattensväxter som till exempel blomvass, hornsärv, axslinga, grovnate, trubbnate och vattenpilört ska förekomma med livskraftiga populationer, liksom de typiska fiskarterna gädda och gös. Även fågelarterna trastsångare, årtå, skedand, brunand, svarttärna och skrattmå är typiska för naturtypen och ska förekomma med livskraftiga populationer. De tre skrattmåskolonierna i Sörsjön samt på Rättarharet och Tärnholmsskäret i Tämnaren

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

ska vara livskraftiga liksom fisktärne-, snatterands- och brunandskolonin på Vidskär. På Tärnholmsskåret får endast enstaka buskar förekomma och täckningsgraden av brännässlor ska vara låg. Här får heller ingen minkpredation förekomma.

6270 *Silikatgräsmarker

Arealen silikatgräsmarker ska vara minst 3,4 ha. Naturtypen ska bestå av öppen gräsmark med en vegetation präglad av beteskontinuitet. Hävden måste vara så pass kraftig att ingen förna samlats på marken vid vegetationssäsongens slut. Vedartad igenväxningsvegetation får inte förekomma (undantaget grova träd som vuxit upp i ett välhävdat landskap). Negativa hävdindikatorer som till exempel hundkex, brännässla, örnbräken, krusskräppa, grenrör, hundäxing eller hässlebrodd får endast förekomma i små mängder. I naturtypen får inte förekomma gödsling, kalkning, dikning eller insädd av främmande arter och djuren bör inte stödutfodras. Flera typiska kärlväxtarter, till exempel stor blåklocka, liten blåklocka, backnejlika, ögontröst, brudbröd, solvända, prästkrage, svartkämpar, rödkämpar, vårfingerört, gullviva, knölsmörlblomma, ängsskallra, ängsvädd och baktimjan ska ha livskraftig förekomst.

6410 Fuktängar

Arealen ska vara minst 349 ha. Naturtypen ska bestå av fuktig, välhävdat gräsmark med opåverkad hydrologi, men med regelbundna översvämningar. Övervägande delen av arealen ska vara hävdad genom slåtter eller bete och minst en kilometer av landstranden ska vara så kallad blå bård. Vedartad igenväxningsvegetation får inte förekomma (undantaget grova träd som vuxit upp i ett välhävdat landskap). Negativa hävdindikatorer som till exempel hundkex, brännässla, åkertistel och krusskräppa samt blommande exemplar av grenrör, rörflen och älgört får endast förekomma i små mängder. Flera typiska kärlväxtarter, till exempel hirsstarr, ängsruta, ängsskallra, blodrot, gökblomster, stjärnstarr och slankstarr ska ha livskraftiga populationer, liksom de för naturtypen typiska fågelarterna småfläckig sumphöna, bläsand, årtä och skedand.

9010 *Taiga

Arealen taiga ska vara minst 68,3 ha. Skogen ska vara flerskiktad, ha naturlig förnygring och vara rik på stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier samt gamla och grova träd och hålträd. Trädskiktet ska vara lövrikt. Grova och vidkroniga träd ska vara solbelysta och inte trängda av andra träd. Hydrologin ska vara ostörd. Typiska arter som till exempel vedtrappmossa, grön sköldmossa, asphättemossa, rödbrun blekspik, veckticka, kandelabersvamp, linnea, knärot, granbarkgnagare, spillkråka och nötkråka ska förekomma med livskraftiga populationer.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

9020 *Nordlig ädellövskog

Arealen nordlig ädellövskog ska vara minst 13,8 ha. Småskaliga naturliga processer, som till exempel åldrande, avdöende och omkullfallna träd och luckbildning, ska påverka skogens dynamik och struktur. Ädellövträd ska utgöra ett dominerande inslag. Det ska finnas gamla träd och förnygring av nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas följande strukturer/substrat: död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddelar; gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Det ska finnas flera typiska arter i området, som till exempel trolldruva, blåsippra, vårärt, sårläka, underviol, aspfjädermossa, lunglav, ädellav och korallblylav.

9070 Trädklädd betesmark

Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 10,8 ha. Naturtypen ska bestå av hagmark med ett gles, luckigt trädskikt som domineras av lövträd, främst ek och björk. Öppna ängsytor med hävdgynnad flora ska förekomma inom naturtypen. Grova och vidkroniga, solitära lövträd ska vara solbelysta och inte trängda av andra träd. Död ved ska finnas i naturtypen. Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de för naturtypen typiska arterna bör ske. Typiska arter är till exempel gullviva, liten blåklocka, gökärt, rödkämpar, ängsvädd, läderlappslav, lunglav, korallblylav och ädellav.

9080 *Lövsumpskogar

Arealen lövsumpskog ska vara minst 2,4 ha. Skogen ska vara flerskiktad och rik på stående och liggande död ved samt gamla och grova träd. Träd- och buskskiktet ska domineras av lövträd, främst klibbal och björk, andelen gran ska vara liten. Grova och vidkroniga lövträd ska vara solbelysta och inte trängda av andra träd. Hydrologin ska vara ostörd. Typiska arter som till exempel rankstarr, skärmstarr, gullpudra, storgröe, trubbfjädermossa, piskbaronmossa, mindre hackspett och entita ska förekomma med livskraftiga populationer.

91D0 *Skogsbevuxen myr

Arealen taiga ska vara minst 8,4 ha. Skogen ska vara flerskiktad och rik på stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier samt gamla och grova träd. Trädskiktet ska domineras av tall med inslag av lövträd. Grova och vidkroniga träd ska vara solbelysta och inte trängda av andra träd. Hydrologin ska vara ostörd och här ska finnas ett stabilt och tillväxande torvtäcke. Typiska arter som till exempel stjärnstarr, kärrviol, tretåig hackspett och spillkråka ska förekomma med livskraftiga populationer.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

91E0 *Svämlövskog

Arealen taiga ska vara minst 3,8 ha. Skogen ska vara flerskiktad och rik på stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier samt gamla och grova träd. Trädskiktet ska domineras av löv, främst klibbal och ask; andelen gran ska vara mycket liten. Föryngringen av al och ask ska vara god. Grova och vidkroniga lövträd ska vara solbelysta och inte trängda av andra träd. Hydrologin ska vara ostörd och i området ska förekomma årliga översvämningar. Typiska arter som till exempel majbräken, missne, trubbfjädermossa, piskbaronmossa, grön sköldmossa och mindre hackspett ska förekomma med livskraftiga populationer.

1386 Grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*)

Grön sköldmossa växer på multnande lågor och stubbar, främst på granved. I de delar av området där arten förekommer ska det finnas en god kontinuerlig tillgång på murken granved och de hydrologiska förhållandena ska vara gynnsamma för arten.

1042 Citronfläckad kärrtrollslända (*Leucorrhinia pectoralis*)

Citronfläckad kärrtrollslända ska förekomma och reproducera sig i området. Livsmiljön och de hydrologiska förhållandena ska vara gynnsamma för arten.

A007 Svarthakedopping (*Podiceps auritus*)

Området ska vara en lämplig rastlokal för svarthakedopping och förutsättningar ska finnas för framgångsrik häckning.

A021 Rördrom (*Botaurus stellaris*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst tio par rördrom.

A038 Sångsvan (*Cygnus cygnus*)

Området ska vara en lämplig rastlokal för sångsvan och förutsättningar ska finnas för framgångsrik häckning av minst fem par.

A068 Salskrake (*Mergus albellus*)

Området ska vara en lämplig rastlokal för salskrake.

A072 Bivråk (*Pernis apivorus*)

Området ska vara en lämplig rastlokal för bivråk och arten ska regelbundet födosöka i området. Förutsättningar ska finnas för framgångsrik häckning.

A075 Havsörn (*Haliaeetus albicilla*)

Havsörn ska regelbundet födosöka i området och förutsättningar ska finnas för framgångsrik häckning.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

A081 Brun kärrhök (*Circus aeruginosus*)

Området ska vara en lämplig rastlokal för brun kärrhök och förutsättningar ska finnas för framgångsrik häckning av minst tio par.

A094 Fiskgjuse (*Pandion haliaetus*)

Området ska vara en lämplig rastlokal för fiskgjuse och arten ska regelbundet födosöka i området. Förutsättningar ska finnas för framgångsrik häckning.

A119 Småfläckig sumphöna (*Porzana porzana*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst ett par småfläckig sumphöna.

A122 Kornknarr (*Crex crex*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst ett par kornknarr.

A127 Trana (*Grus grus*)

Området ska vara en lämplig rastlokal för trana och förutsättningar ska finnas för framgångsrik häckning av minst tio par.

A166 Grönbena (*Tringa glareola*)

Området ska vara en lämplig rastlokal för grönbena och förutsättningar ska finnas för framgångsrik häckning av minst två par.

A190 Skräntärna (*Sterna caspia*)

Skräntärna ska regelbundet födosöka i området och förutsättningar ska finnas för framgångsrik häckning.

A193 Fisktärna (*Sterna hirundo*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst 100 par fisktärna.

A197 Svarttärna (*Sterna niger*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst tio par svarttärna.

A217 Sparvuggla (*Glaucidium passeridum*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst fem par sparvuggla.

A220 Slaguggla (*Drycopus martius*)

Slaguggla ska regelbundet födosöka i området och förutsättningar ska finnas för framgångsrik häckning.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

A236 Spillkråka (*Drycopus martius*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst tio par spillkråka.

A239 Vitryggig hackspett (*Dendrocopos leucotos*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst ett par vitryggig hackspett.

A320 Mindre flugsnappare (*Ficedula parva*)

Området ska ge förutsättningar för minst två revir av mindre flugsnappare.

A338 Törnskata (*Lanius collurio*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst sex par törnskata.

A379 Ortolansparv (*Emberiza hortulana*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst två par ortolansparv.

Bevarandetillstånd idag

Naturtypen naturligt näringsrika sjöar bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd, främst på grund av att flertalet för naturtypen typiska växterarter finns representerade. Dessutom förekommer två arter av kransalger (*Chara* spp.) i naturtypen. Även naturtyperna trädklädd betesmark, silikatgräsmark, lövsumpskog och svämlövskog uppfyller kraven för gynnsamt bevarandetillstånd. För fuktängarna vid Sörsjön, taigan samt den nordliga ädellövskogen måste de föreslagna skötselåtgärderna utföras innan dessa naturtyper uppfyller kraven för gynnsamt bevarandetillstånd. Naturtypen skogsbevuxen myr bedöms inte ha gynnsamt bevarandetillstånd idag.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

De fågelarter som rastar och häckar i Tämnaren och Sörsjön är beroende av att sjön med omgivande skogar och fuktängar har ett gynnsamt bevarandetillstånd. Följande hot identifierats för området:

- Markavvattning i Natura-området eller dess omgivning som direkt eller indirekt kan påverka hydrologin och hydrakemin i området negativt.
- Ökad näringsbelastning och övergödning, till exempel diffusa utsläpp från jordbruk eller enskilda avlopp, tillförsel av näringsämnen, vinterbete, tillskottsutfodring m.m., vilket orsakar igenväxning och förändrad artsammansättning.
- Igenväxning av fågelskären.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16
511-3929-16
Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)
0360-02-054 (Iggelbo)
0331-02-177 (Aspnäs)

- Förekomst och predation av mink som tar fågelägg och – ungar.
- Störning vid boplatser.
- Uteblivna vattenståndsfuktuationer.
- Upphörd, försvagad eller felaktig hävd/upphört bete i betesmark och på fuktängar.
- Brist på blå bård.
- Ett allt sämre utbud av insektsrika biotoper.
- Uttag av vindfällan, ved och död ved ur området.
- Igenväxning runt gamla, grova träd, främst lövträd.
- Igenväxning av gran, ogynnsam igenväxning av tidigare öppna ytor.
- Skogsbruk utan tillräcklig naturvårdshänsyn i eller omkring området som påverkar de känsliga naturtyperna.
- Kraftig markstörning i Natura-området eller i omgivande mark som direkt eller indirekt kan påverka hydrologin och hydrakemin i området negativt.
- Utsläpp och spridning av bekämpningsmedel, olja och kemikalier.
- Användning av vissa avmaskningsmedel.
- Införsel och förekomst av främmande djurarter.
- Insådd/plantering av främmande växtarter.
- Intensifierat jakttryck.
- Exploatering och samhällsbyggande i eller omkring området, till exempel täktverksamhet, invallning, muddring, uppläggande av massor, vägar, bebyggelse etc.
- Ökad kvävedeposition från luften.

Bevarandeåtgärder

- Stor naturvårdshänsyn ska tas vid avverkning av skogarna i anslutning till området. Skydda avverkningshotade områden med Biotopskydd eller Naturvårdsavtal.
- All död ved ska sparas i området.
- Lövträd ska gynnas i området.
- Värna om föryngringen av ädellövträden i området. Om föryngringsbehovet kräver måste lämpligt skydd av viktiga föryngringsträd övervägas.
- Gamla, grova och vidkroniga träd ska hållas fria från igenväxningsvegetation. Riktigt grova granar kan stå kvar för att gynna granbarkgnagaren.
- Naturtyperna lövsumpskogar och svämlövskog ska översvämmas regelbundet, liksom fuktängarna.

2017-03-31

Dnr: 511-2985-16

511-3929-16

Dossienr: 0300-02-059 (Långnäset)

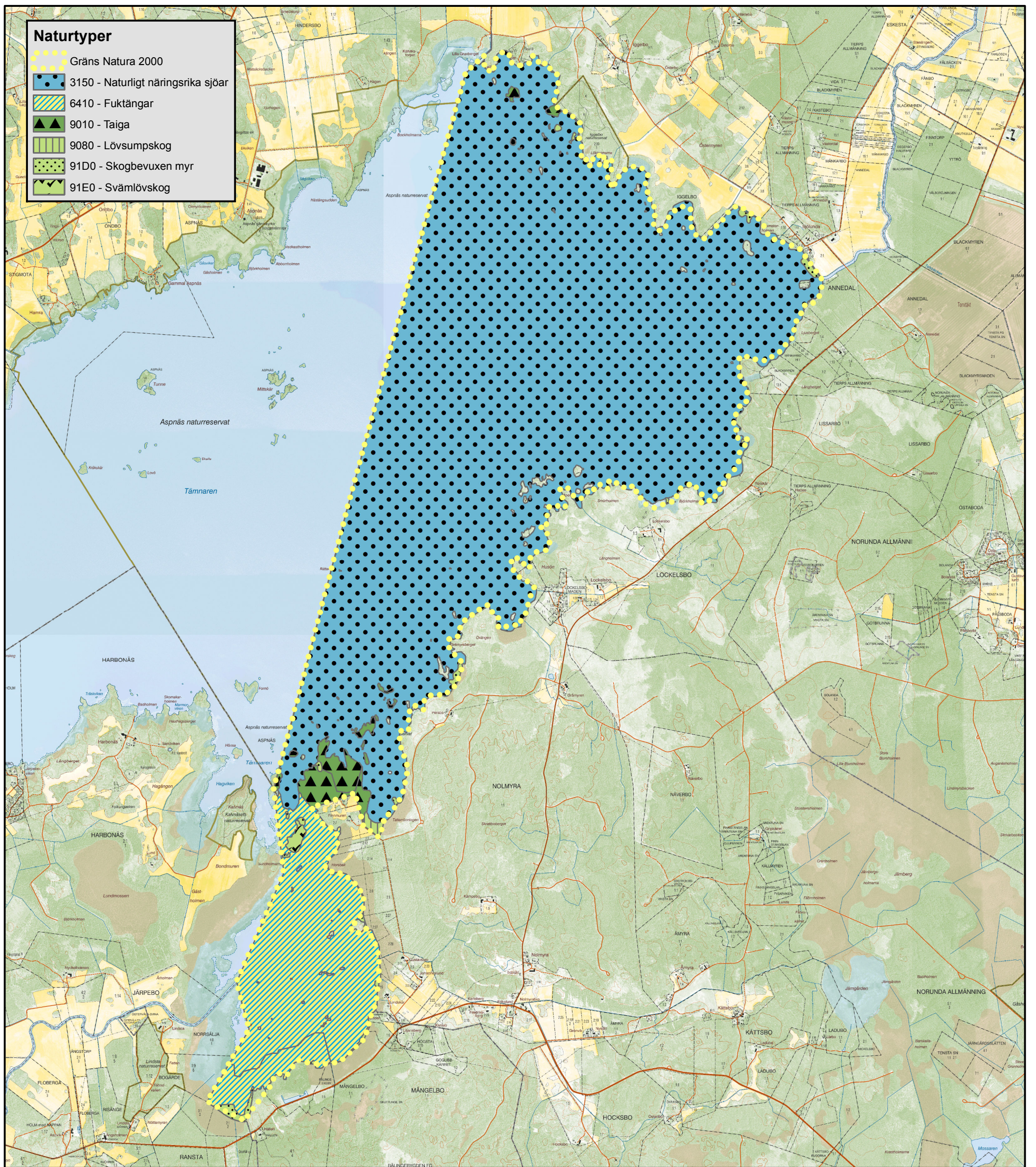
0360-02-054 (Iggelbo)

0331-02-177 (Aspnäs)

- Røj sly och återinför slätter eller bete på Sörsjöns fuktäng. För en stor del av fuktängarna i området gäller att marken vid vegetationssäsongens slut regelbundet ska vara väl avbetad, det vill säga betetrycket ska vara så kraftigt att ingen förna ansamlas på marken. För att fuktängarna ska kunna fungera som rastplatser för fåglarna krävs att de översvämmas regelbundet.
- Røj bort den trädridå av främst sälj, björk och asp som vuxit upp längs Harboåns utlopp i Sörsjön, men lämna några sälgbuskage som i viss mån kan utnyttjas av trastsångaren.
- Avvattnande diken läggas eventuellt igen vid Sörsjöns fuktäng.
- Åtgärder kan behövas för att minska beståndet av mink.
- Fågelskären ska regelbundet röjas från igenväxningsvegetation.
- En vassbård ska lämnas runt de öar som har vass.
- Eventuellt skapa fler biotopskydd för att skydda området ädellövskogar.
- Eventuellt behövs en revidering av beslut och skötselplan för Långnäsets naturreservat.

Bilaga

1. Naturtyper enligt Natura 2000 (Tämnaren Väst).
2. Naturtyper enligt Natura 2000 (Tämnaren Öst).

0 510 1020 1530 2040 Meter

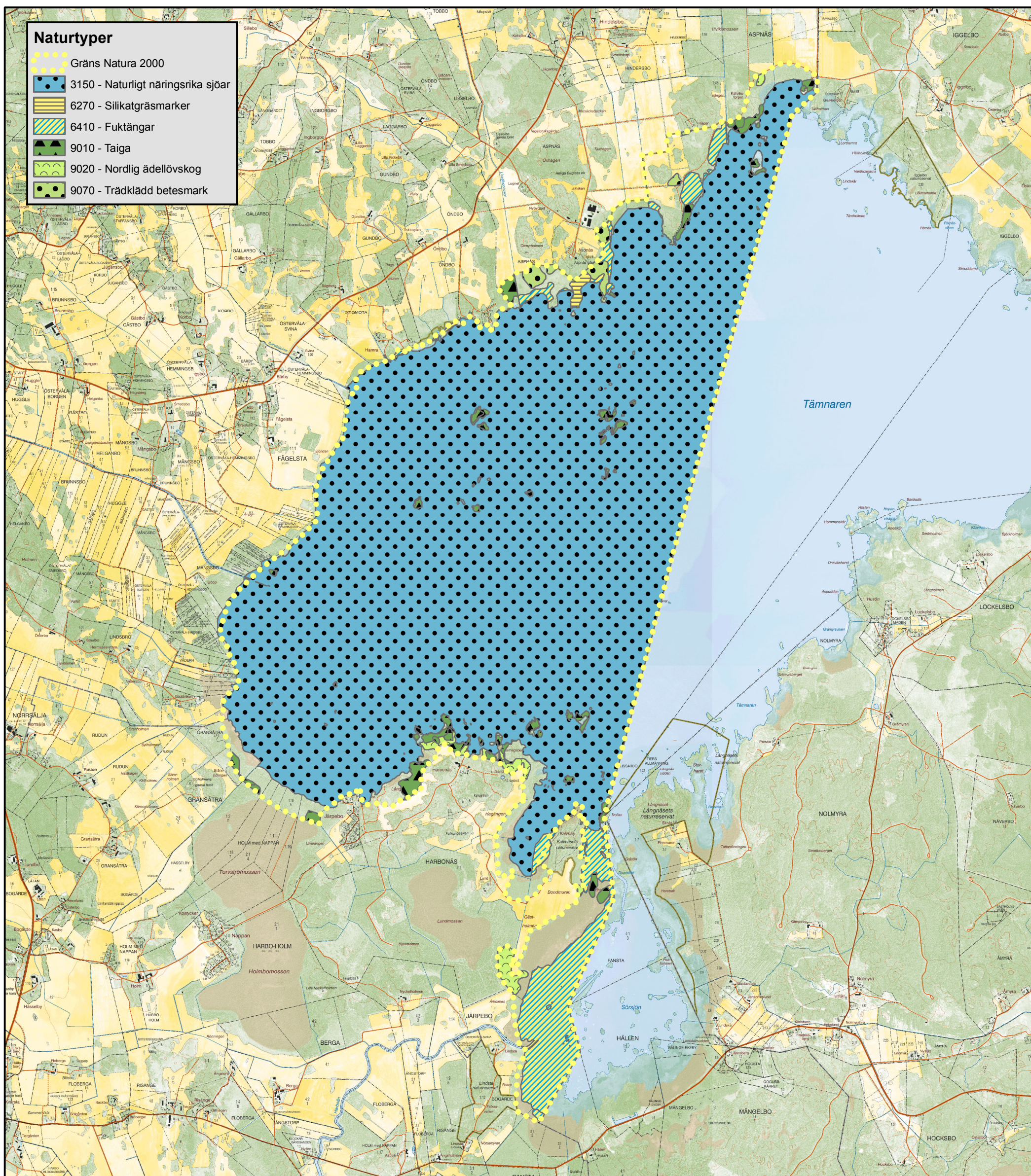
1:35 000

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen

Bilaga 1. Naturtyper enligt Natura 2000.
 Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län,
 Bevarandeplan 2017-03-31,
 dnr 511-2985-16.
Natura 2000-området
Tämnaresjön öst,
SE0210278, Kommun: Uppsala, Tierp.

Naturtyper

- Gräns Natura 2000
- 3150 - Naturligt näringsrika sjöar
- 6270 - Silikatgräsmarker
- 6410 - Fuktängar
- 9010 - Taiga
- 9020 - Nordlig ädellövskog
- 9070 - Trädklädd betesmark

0 525 1 050 1 575 2 100 Meter

1:36 000

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen

Bilaga 2. Naturtyper enligt Natura 2000.
 Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län,
 Bevarandeplan 2017-03-31,
 dnr 511-3929-16.
Natura 2000-området
Tämnaresjön väst,
SE0210361, Kommun: Heby.